

Tematerület: Környezetvédelem - zöldfelületek
Altéma: Zöldfelületi rendszer és elemei
Új zöldfelületek

BP Műhely

Budapest új közparkjai és közhasználatú zöldfelületei Pesti oldal

Alapdokumentum

Háttérdokumentum

1 Összefoglaló

Budapest parkjai a város zöldfelületi hálózati rendszerének gerincét és lélegző csatornáit alkotják. A város parktengelyei a város zöldfelületi rendszerének jelentős közhasználatú állomásai. A főváros zöldfelületi rendszere - a nagyparkok, parkok, közkertek és erdők, természetvédelmi területek, kertek, fasorok hálózata - összvárosi jelentőségű erőforrás, amely egyszerre szolgálja a város ökológiai egyensúlyát és a lakosság jobb életminőségét. A parkok a város szövetében általában gyorsabban megközelíthető multifunkcionális zöldterületet jelentenek. A zöldfelületi háló eddiginél sűrűbb szövedékének kialakítása új parkok és minőségi, fenntartható zöldfelületek létrehozásával lehetséges. Jelen dokumentumban az elmúlt 10 évben a főváros pesti oldalán épült közparkokat, közhasználatú zöldfelületeket vizsgáljuk. A vizsgálat célja, hogy feltárjuk a főváros hiányos zöldfelületi hálózatának új elemeit, sajátosságait, az új közparkok tervezési, funkcionális és fenntartási tapasztalatait, melyeket beépíthetünk a közel jövőben kidolgozandó a főváros zöldinfrastruktúra hálózatának fejlesztésére vonatkozó javaslatunkba.

Kulcsszavak: zöldinfrastruktúra; közparkok; közkertek; városökológia; városklíma; városvezetés; közpolitika; Budapest

Tartalom

1	Összefoglaló.....	2
2	Bevezetés	4
3	Fogalmi keretek - zöldfelületek a város szövetében.....	4
3.1	Fogalommagyarázat.....	4
3.2	A zöldinfrastruktúra és elemei.....	6
3.3	Budapest közparkjai, a város zöldfelületi rendszerének elemei	6
4	Budapest új közparkjai a pesti oldalon.....	7
4.1	Naplás park	7
4.1.1	Építéstörténet	8
4.1.2	Térszerkezet, növényállomány	9
4.1.3	Funkciók, fenntartás	10
4.2	Thurzó park.....	11
4.2.1	Építéstörténet.....	11
4.2.2	Térszerkezet, növényállomány	13
4.3	Funkciók, fenntartás	14
4.4	Vízafogó ökopark.....	15
4.4.1	Építéstörténet.....	15
4.5	Térszerkezet, növényállomány.....	17
4.5.1	Funkciók, fenntartás	17
4.6	Bástya park.....	18
4.6.1	Építéstörténet.....	18
4.6.2	Térszerkezet, növényállomány	19
4.6.3	Funkciók, fenntartás	20
4.7	Stadionpark.....	21
4.7.1	Építéstörténet.....	22
4.7.2	Térszerkezet, növényállomány	23
4.7.3	Funkciók a parkban.....	24
8	Felhasznált irodalom.....	25

2 Bevezetés

Budapest pesti oldalán – különösen a sűrűn beépített belső kerületekben – a közcélú zöldfelületek fajlagos ellátottsága tartósan alacsony. A fővárosi környezeti állapotértékelés szerint átlagosan 6 m² közpark/közkert jut egy lakosra, a belső kerületekben viszont 1 m²/fő alatti értékek is előfordulnak. Ez egészségügyi, klímaalkalmazkodási és társadalmi egyenlőtlenségi szempontból is sérülékennyé teszi a lakosságot. A Egészségügyi Világszervezet (WHO) európai ajánlása a 300 m-en belüli, 0,5–1 ha kiterjedésű zöldterülethez való hozzáférést tekinti kulcs-indikátornak; a 2024-ben elfogadott EU-s Természet-helyreállítási rendelet pedig 2030-ig tiltja az urbánus zöldfelület és lombkorona nettó csökkentését, 2031-től pedig növekményt ír elő. A dokumentum ezért a 2015–2025 között megvalósult pesti közpark-fejlesztéseket (Naplás-park és Szilas-patak térség; Thurzó park; Vízafogó ökopark; Bástya park; Stadionpark) olyan együttes, hálózati szemléletben mutatja be, amely nem csak a területnyerést, hanem a hozzáférhetőség, az ökológiai teljesítmény és a klíma-/egészségügyi hatások szempontjait is számszerűsíti.

A városi zöldfelületek az élhető város feltételei és nem csupán kellemes pihenőhelyek a hőhullámokkal és légszennyezéssel küzdő sűrű városszövetben. A nagy zöldfelületek enyhítik a nyári forróságot, hűtik a levegőt, párásítanak, megkötik a port és menedéket nyújtanak embernek, állatnak egyaránt. Az egészséges várost segítő zöldinfrastruktúra felértékelődött, a klímaadaptáció és a fenntartható városfejlődés kulcsa a "zöldinfrastruktúra" fejlesztése, a klímatudatos üzemeltetése, a biodiverzitás szinten tartását és lehetőség szerinti növelése. A főváros területének közel 65 százalékát valamilyen növényzettel borított felület teszi ki, de ebből a közcélú zöldfelület mérete messze elmarad az ideális kiterjedéstől és a város egészét tekintve eloszlása sem harmonikus, a budai hegyvidékre települt budai kerületek a város zöldnegyedei, míg a pesti belvárosban 1 m² zöldfelület is alig jut egy-egy ott lakóra.

Jelen tanulmány célja, hogy közérthetően tekintse át Budapest új közparkjainak múltját, jelenét és jövőjét.

A dokumentum célja, hogy átlátható, összehasonlítható és frissíthető keretben mutassa be a 2015–2025 között megvalósult pesti közparkfejlesztéseket, és döntés-előkészítő információt nyújtson a következő ütemekhez. Kiemelt cél a területi igazságosság (belvárosi alullelátottság csökkentése), a klíma- és egészségnyereség maximalizálása, az EU-s és nemzeti (TÉKA) keretekhez való igazodás, valamint az üzemeltetési fenntarthatóság igazolása."

3 Fogalmi keretek - zöldfelületek a város szövetében

3.1 Fogalommagyarázat

A dokumentumban használt alapvető fogalmak magyarázata:

- **zöldfelület:** minden olyan terület, melyet növényzet borít. Ennélfogva zöldfelület közterületen és magánterületen egyaránt megtalálható, tervezett formában, vagy akár spontán kialakulva. Övezetenként kötelező mértékét, számításának módját a kormányrendelet szintű TÉKA (Településrendezési és Építési Követelmények Alapszabályairól) rendezi. Értelemszerűen a **zöldfelület közterületen és magánterületen egyaránt létrejöhethet;**
- **zöldterület:** településtervezési-területhasználati kategória, egy adott település beépítésre nem szánt területeinek részben vagy egészben állandóan növényzettel fedett, más területfelhasználási egységhez nem tartozó közterülete. A zöldterület a szabályozási tervekben önálló övezetet alkot, fajták szerint további kategóriákba rendezve (közpark, közkert, erdő, temető stb.). **Zöldterület csak közterület lehet;**
- **zöldfelületi rendszer:** az adott településen meglévő zöldfelületek egymással kölcsönhatásban álló elemeiből álló összetett ökológiai rendszer, amely összességében jelentős ökológiai szolgáltatásokat nyújt a város számára;
- **zöldfelület-intenzitás (ZFI):** azt mutatja meg, hogy mekkora az adott területrésze eső zöldfelület síkbeli kiterjedésének aránya és egészségi állapotának mértéke (**Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**). Az érték nagysága ugyanakkor nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával, például egy zárt lombkoronaszint alatt lévő szilárd burkolat nem érzékelhető a felvételeken;
- **ökológiai szolgáltatások:** másnéven ökoszisztéma-szolgáltatások, az ökológiai rendszerek által létrehozott javak és nem materiális szolgáltatások összessége. Fajtái:
  - támogató szolgáltatás: olyan szolgáltatás, amely szükséges a többi ökoszisztéma-szolgáltatás zavartalanságához, fenntartásához (pl. talajképződés, fotoszintézis)
  - ellátó szolgáltatás: a többi ökoszisztéma fenntartásához szükséges termék (faanyag, virágpór, méz)
  - szabályozó szolgáltatás: a saját és a többi ökoszisztémát szabályozó szolgáltatás (klímaszabályozás párologtatással, árnyékolással, talajeróziót szabályozó gyökérszövet)
  - kulturális szolgáltatás: olyan nem anyagi javak, melyeket az emberek az ökológiai rendszerekből merítenek (felüdülés, kikapcsolódás);
- **zöldinfrastruktúra:** a zöldfelületi rendszer egyik alkotórésze, „...olyan természetes és félig természetes területek, valamint egyéb környezeti jellemzők stratégiaileg megtervezett hálózata, amelyet úgy terveztek és irányítanak, hogy széles körű ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtására legyen képes. (...) A zöldinfrastruktúra tehát magában foglal minden olyan városi víz- és zöldfelületet, amely teljesen vagy részben növényekkel borított, továbbá a városlakók életkörülményeinek javítását szolgálja az ökoszisztéma-szolgáltatások (az általa biztosított közhaszon) révén”- olvasható a főváros Radó Dezső Tervében.

- **kékinfrastruktúra:** a zöldfelületi rendszer másik alkotórésze, olyan természetes és mesterséges vízrendszerek összessége, amelyek célja a víz erőforrásként való fenntartható kezelése, tárolása a zöldinfrastruktúra kiegészítésével. A kékinfrastruktúra fontos szerepet játszik a klímavédelemben, mivel csökkenti az árvizek kockázatát, segíti a víztisztítást, enyhíti a hőszigetelést a városokban és támogatja a fenntartható vízgazdálkodást. Emellett hozzájárul az ökológiai rendszerek fenntartásához, miközben rekreációs lehetőségeket is biztosít az emberek számára.

3.2 A zöldinfrastruktúra és elemei

A zöldinfrastruktúra fogalma alatt a település zöldfelületeinek tudatosan tervezett hálózatát értjük, amely magában foglal minden természetes vagy mesterségesen kialakított növényzettel borított területet, illetve a vízfelületeket is. Ide tartoznak a közparkok, fasorok, kertek, városi erdők, sőt a folyók, patakok menti zöld sávok és vizes élőhelyek, a temetők - vagyis minden, ami "biológiailag aktív terület" a városban. Budapest zöldinfrastruktúrája e sokféle elemből áll össze, ideális esetben hálózatba szerveződve, de a sűrű beépítés miatt legtöbbször mozaikszerűen illeszkedve a városszövetbe. A főváros kiemelkedő természeti eleme a Duna - a kék- és zöldinfrastruktúra tengelye -, amely nemcsak tájképi érték, de ökológiai folyosó is, összekötve a városkörnyéki és városi élőhelyeket. A Duna szigetei (Margitsziget, Óbudai-sziget, sőt délebbre a jövőbeli csepeli közpark helyszíne) természetes zöld magként szolgálnak. A pesti oldalon a nagy kiterjedésű parkok (Városliget, Népliget) ékelődnek a lakónegyedek közé, míg Budán a hegyvidéki erdőségek (pl. a Budai-hegység parkerdei) alkotnak összefüggő hálózatot, amelyekhez a Gellért-hegy parkja kapcsolódik. A városi zöldfelületi rendszer akkor működik hatékonyan, ha elemei összekapcsolódnak - például fasorok, kevésbé intenzív beépítési területek zöldfelületei - kötik össze a parkokat, biztosítva a fizikai összeköttetést is. Az összefüggő zöldinfrastruktúra hálózat kialakításáért Budapestnek még van tennivalója.

3.3 Budapest közparkjai, a város zöldfelületi rendszerének elemei

A budapesti zöldinfrastruktúra fontos elemei a közparkok, gyorsan elérhető zöldoázisokat jelentenek a nagyparkok ritkás hálózatában. A közparkok többsége, akárcsak a nagyparkok Budapest történeti értékű zöldfelületei és a tágabb értelemben vett belvárosban helyezkednek el a Duna két oldalán. Az elmúlt években a történeti parkok és nagyparkok sorát új elemek is gazdagítják, különböző forrásokból és indíttatásból új közparkok, szabadidőparkok létesültek a fővárosban. Az új közparkok az újdonság erejénél fogva vagy hiánypótló funkciók betöltésének köszönhetően nagy vonzerővel bírnak. Az új parkok ökoszisztéma szolgáltatása szinte felbecsülhetetlen érték.

1. ábra: A Naplás-tó és a park (forrás: Palotas David/pestbuda.hu)

4 Budapest új közparkjai a pesti oldalon

4.1 Naplás park

A pesti oldalon a Szilas-patak árvízvédelmi tározója, közismert nevén a Naplás-tó, a főváros legnagyobb kiterjedésű állóvize, XVI. kerület külterületén, a Szilas-patak felduzzasztásával jött létre. Az 1978-ban épített tározó 16 hektár területű, a nem állandó vízborítású környezetével és a Cinkotai parkerdővel együtt 150 hektár kiterjedésű és 1997 óta fővárosi helyi jelentőségű természetvédelmi terület. A tó körüli, a patak mentén elterülő kelet-nyugati irányban elhúzódó lápos-mocsaras terület számtalan vízimadár élő- és pihenőhelye tavasz-őszi madárvonulási időszakban.

A Szilas-patak a XVI. kerület több különálló városrészét, a korábban önálló településeket köti össze. A települések, településrészek között, a patak mentén az utóbbi időkig is csak földúton lehetett közlekedni, híd hiányában a patak medre is megakadályozta a településrészek közötti átjárást. A kerületi önkormányzat régóta tervezte a kerékpáros és gyalogos utak kiépítését az átkelő hidakkal, amelyek összeköttetéseket biztosítanak. Eközben a tó mellett szabadidőpark kialakításának gondolata is megfogalmazódott.

2. ábra: Parti sétány és pihenők a Naplás parkban (forrás: epiteszforum.hu)

4.1.1 Építéstörténet

A kerületi önkormányzat a tó melletti szabadidőpark és a Szilas menti kerékpárút közösségi tereinek bővítését a főváros által kiírt és finanszírozott TÉR-KÖZ pályázat keretében tudta megvalósítani. A „Szilas-patak kerékpáros közösségi park - közösségi zöldterület rehabilitáció” elnevezésű projekt átadása 2015 októberében megtörtént. A tervezők Győri András, Pappné Juhász Ildikó, Csaba Kinga és Kovács László voltak. A zöldterület-rehabilitáció során a Szilas-patak természetes környezetének megőrzése mellett a lakosság számára fontos és vonzó új funkciókat terveztek, családok szabadidejének közös eltöltésére, sportolásra, játékokra, pihenésre alkalmas terek kialakításával.

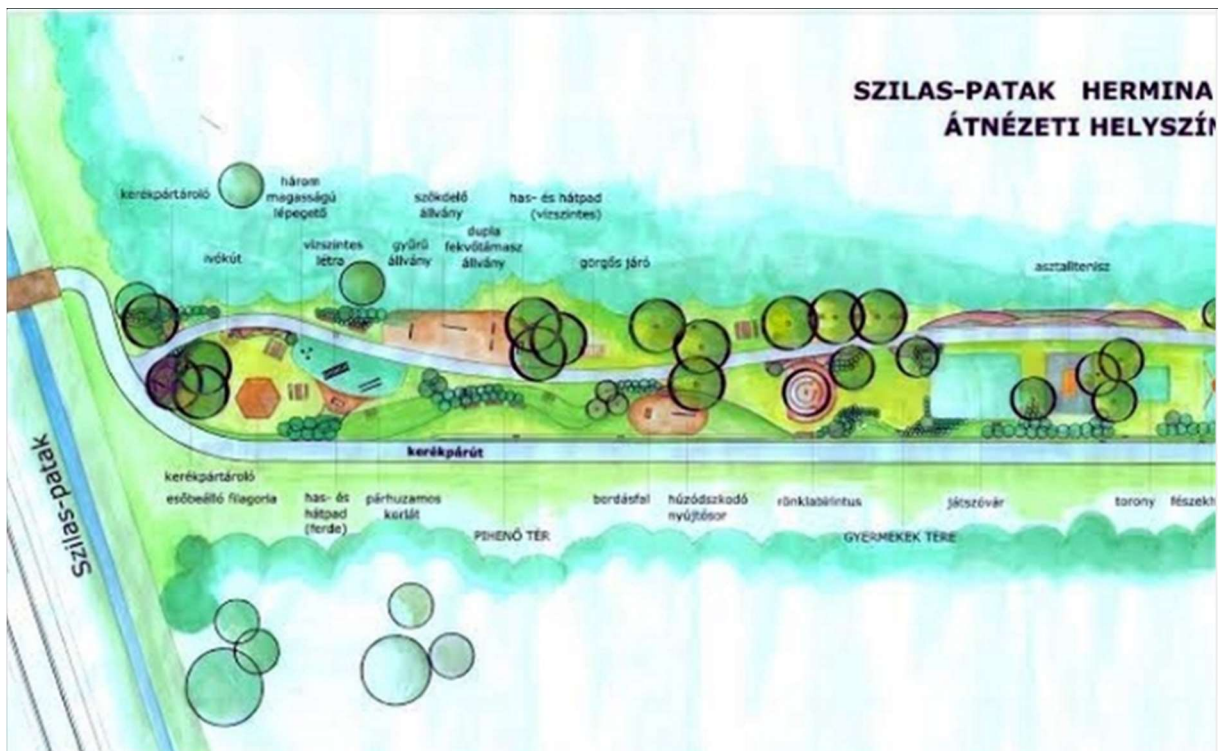
A Szilas-patak melletti kerékpárutat már nem csak a helyi lakosok, hanem a szomszédos kerületek lakói is használják: ide járnak sportolni, kikapcsolódni, vagy egyszerűen csak a területen keresztül vezet az útjuk. A Szilas-patak-völgyi kerékpáros közlekedés fejlesztésével a Duna irányába is kapcsolat teremthető és az agglomerációt is összeköthetik a főváros északi területeivel. A Szilas-pataki fejlesztés modellértékű, a tervezési program összeállítása, a tervezés folyamata széleskörű együttműködéssel, valamint civil szervezetek bevonásával valósul meg.

A terület építési övezeti besorolása: Tk/XVI-természetközeli terület

Projektgazda: Budapest XVI. Kerületi Önkormányzat

Projektköltség: 121.272.000.- Ft

Támogatás: 78.800.000.- Ft - Budapest Főváros TÉR-KÖZ Pályázat keretében

3. ábra: a Naplás park terve (forrás: epiteszforum.hu)

4. ábra: a Zúgó-patak melletti élőfűz játszópark (forrás: epiteszforum.hu)

4.1.2 Térszerkezet, növényállomány

A park a Naplás-tó partján hosszan elnyúlik. A tótól nyugatra, 5 km-re a Szilas-patakba ömlő Zúgó-patak partja is része a területnek. A hosszú, keskeny parti sáv egy-egy kiteresedő csomóponti területén, a parti sétány és pihenők, valamint horgászhelyek kialakításán túl egyéb funkciók is helyet kaphattak: ügyességi

kerékpárpálya, játszótér. A burkolatok és berendezési tárgyak kiválasztásánál a természeti környezettel harmonizáló megjelenés volt a döntő szempont, de az épített elemek természetbe illesztése is nagy hangsúlyt kapott. A sebes folyású Zúgó-patak elhanyagolt medrében helyreállították a mederbukókat és kialakítottak egy záportározó medencét is. A záporok okozta eróziós károk csökkentésére, a telepített parti fűzes pedig javítja a terület vízháztartásának egyensúlyát. A patak sodrását lassító lépcsőket, a mesterséges beavatkozás nyomait gyorsan eltüntette a burjánzó természet. A növények kiválasztásakor a patakparti ligeterdők honos növényállományából válogattak.

5. ábra: a Zúgó-patak melletti élőfűz játszópark (forrás: epiteszforum.hu)

4.1.3 Funkciók, fenntartás

A Hermina út és Árpádföld közelében lévő 4400 négyzetméter kiterjedésű zöldfelületen többgenerációs játszótér és biciklis kalandpark épült, a Zúgó-patak környékén kerékpárút, gyalogos sétány és élőfűzes családi játszópark létesült, melyek segítik az egészséges életmód fenntartását és erősítik a kerületi lakóközösség összetartó erejét. Az élőfűz játszóparkban a záportározónál fűzfahajó és fűzfapalota pihenőhelyek várják a családokat, a látogatókat. A hajlított fűzépítmények élő organizmusok, a földbe ázott fűz vesszők begyökeresednek és lombot bontanak a vegetációs időszakban, hajlékként árnyékolják az alattuk tartózkodókat.

A terület fenntartója Budapest XVI. Kerület Önkormányzata, de a park egyes részein, például a Zúgó-patak tározója melletti terület gondozásában a helyi lakosság is önkéntesen részt vesz.

6. ábra: a Thurzó park felülnézetből a kivitelezést követő hónapban (forrás: epiteszforum.hu)

4.2 Thurzó park

Budapest XIII. kerületében az Újlipótvárosban, 2023 májusában adták át a Thurzó parkot, mely nevét a határoló 4 utca (Visegrádi, Ipoly, Hegedűs Gyula, valamint Thurzó) egyikéről kapta. A park kiterjedése 0,5 hektár. A zöldberuházás célja egyedül tervezésű, ökojellelű, rekreációs funkciókkal és okosváros-szolgáltatásokkal is rendelkező közpark létrehozása volt egy parkolóinak használt, murvás telken. A létrejött park a szabadidő igényes eltöltése mellett zöldfelületeivel hozzájárul a városi hőszigeteffektus ellensúlyozásához, kiegyenlítettebb mikroklíma megteremtéséhez. 2023 őszén a park az „Európa Zöld Városa Nemzeti Díj” II. helyezését nyerte el.

4.2.1 Építéstörténet

A beruházás finanszírozója, az építető Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat volt, a tervezés az Objekt Tájépítész Iroda Kft munkáját dicséri. A park 2022–2023 között, 1 év alatt épült meg.

A burkolt felület kétharmada vízáteresztő. A közvilágítást energiatakarékos LED-lámpákkal oldották meg, a biztonságra pedig 6 térfelügyelő kamera ügyel.

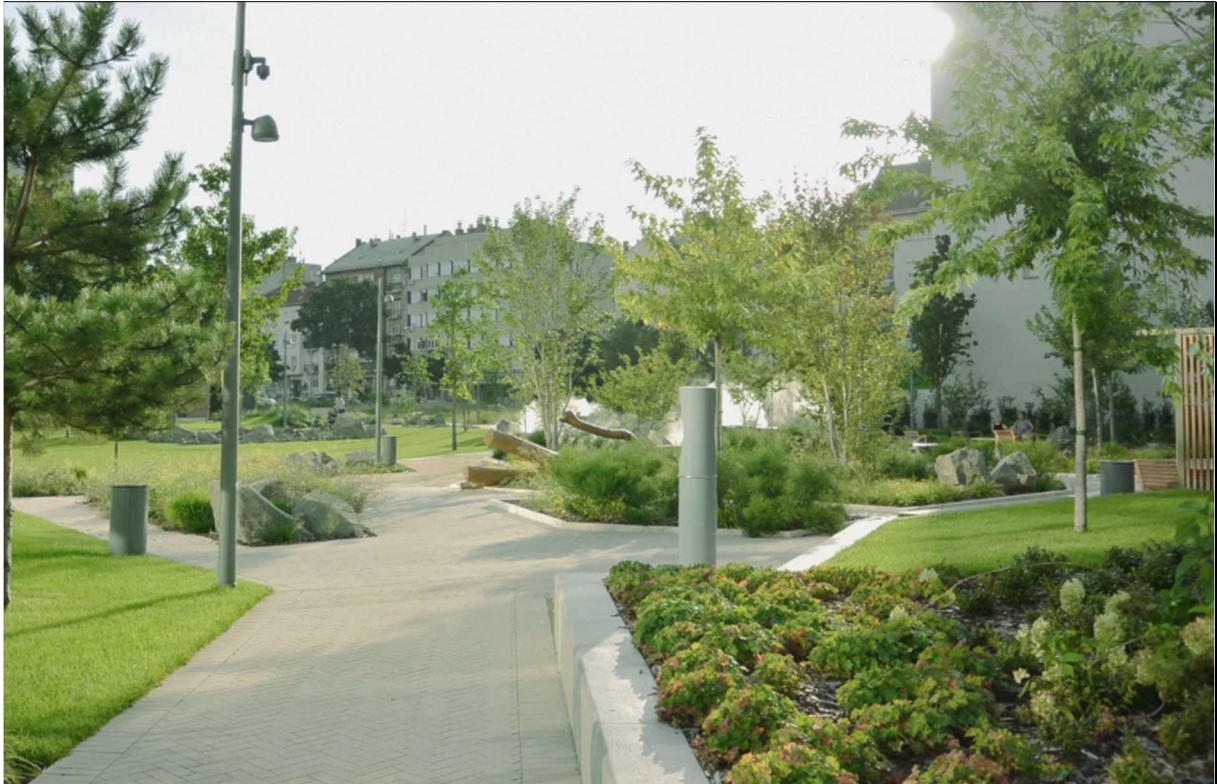
A Thurzó park ökopark jellegű, erre utal a természetközelség, a természetes felületképzés, a klímavédelemre és a fenntarthatóságra törekvés, valamint az okosváros-szolgáltatások.

A terület építési övezeti besorolása: Zkk-1/Ln-közkert nagyvárosias lakóterületen

Projektgazda: Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat

Projektköltség: 707.235.000.- Ft

A beruházás Budapest XIII. Kerületi Önkormányzatának „AngyalZÖLD 3.0 Stratégia” nevű programja keretében készült.

7. ábra: Sétány a Thurzó parkban (forrás: objekt.hu)

8. ábra: Malomkő-csobogó a Thurzó parkban (forrás: objekt.hu)

4.2.2 Térszerkezet, növényállomány

A Thurzó park megközelítése a határoló utcákról, a sarokpontokból átlós irányokban lehetséges, az átlókról a parkszegélytől kicsit távolabb körbefutó sétány fűződik le. A park a határoló utcák felé zárt növényágysokkal fordul, biztosítva ezzel a park belső életének nyugalmát, a cserjesávok pedig az utcai por- és légszennyezést is megszürik. A belvárosi park burkolt felületeinek aránya valamivel több a közparkokban megszokottnál, a teljes terület 20 százaléka, a terület 80 százalékát növényzet borítja. Összesen 77 fát ültettek a parkban, a faállomány meghatározó elemei a juharok, a gyertyánok, a berkenyék és a hársak, de a honos fák mellett a klímához jól alkalmazkodó tulipánfa, a japán naspolya és a liliomfa is helyet kapott a kertben. A területen háromezer cserjét, továbbá 109 szoliteret (füge, gránátalma, babérmeggy, rododendron, kivi) és 256 örökzöld cserjét telepítettek, valamint 3.700 évelőt és 4.500 díszfüvet is elültettek. A park öntözéséről automatarendszer gondoskodik.

9. ábra: Hintaágyak a Thurzó parkban (forrás: objekt.hu)

4.3 Funkciók, fenntartás

A parkban a nagy zöldfelületek között kiteresedő burkolatokon mikroterek láncolata jött létre, ahol kisebb csoportokban vagy magányosan pihenhet a látogató. Minden kis térnek sajátos a karaktere, van ahol függőágyak, máshol padok, székek, napozóágyak és piknikasztalok találhatóak. A parkban van csobogó és ivókút, palacktöltő és madáritató, párasító szikla és a gyerekeknek pár különleges játékelem: alagútfatörzs, rajzfal, csocsóasztal és faszerkezetű óriáshinta. A park fenntartója a terület Intézményműködtető és Fenntartó Központja.

10. ábra: Pihenő a Thurzó parkban (forrás: mmcite.hu)

11. ábra: Vízfogó park (forrás: objekt.hu)

4.4 Vízfogó ökopark

Budapest XIII. kerületében a Vízfogó lakótelepen, az Esztergomi út és a Párkány utca között, az önkormányzat az eredetileg beépítésre szánt terület zöldterületté történő átsorolásával közparkot építtetett. Az építetői szándék egy olyan közel 1 hektáros közpark létrehozása volt, mely nemcsak kerületi, de fővárosi léptékben is jelentős közjóléti beruházás. Az ökológiailag intenzív közpark a természetközeli kialakításával a klímavédelem és a fenntarthatóság céljainak is megfelel és jelenleg egyedülálló a lakótelepi közparkok kínálatában. A Vízfogó lakótelep egykori iparvágányok és gyárak helyén épült. A Vízfogó lakónegyedben 1986-ban épültek az első panelházak, bölcsőde, iskola és gimnázium, majd 1989-re megépült a lakótelep második üteme is. A 2000-es években a negyed északnyugati részén kiépült a Marina-part és 2016-ban a Dagály fürdő parkjában megépült a Duna Aréna. A valamikori rozsdaovezetben, a folyamatosan változó és fejlődő építészeti környezetben jött létre a 21. század ökológiai és gazdasági kihívásainak megfelelő közpark.

4.4.1 Építéstörténet

A parkot az Objekt Tájépítész Iroda tervezte az Archikon Építésziroda bevonásával 2020–2021 között. A parképítést a Parkfenntartó Kft. végezte. A park központi látványeleme a másfél méter mély, mesterséges dísztó, partján a „Halak” című áttetsző acélszoborral, mely a szobrász Lestyán Gonda János munkája. A park átadására már 2022 márciusában sor került és a tervezők az évben Építészeti Nívódíjban is részesültek.

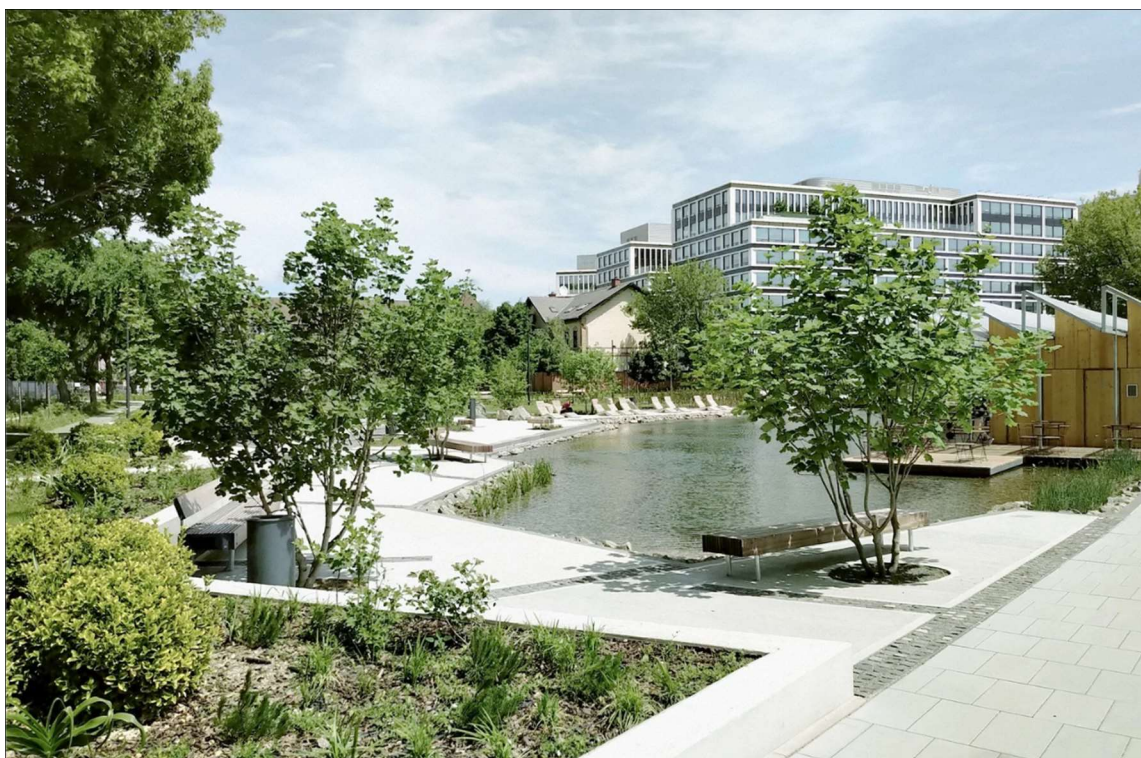
A terület építési övezeti besorolása: Zkk-2/Ln-közkert nagyvárosias lakóterületen
Projektgazda: Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat

Projektköltség: 682.131.000.- Ft

A beruházás Budapest XIII. Kerületi Önkormányzatának „AngyalZÖLD 3.0 Stratégia” nevű programja keretében készült.

12. ábra: Pihenő a tó mellett a Vízafogó parkban (forrás: objekt.hu)

13. ábra: Tó a Vízafogó parkban (forrás: objekt.hu)

4.5 Térszerkezet, növényállomány

Az ökopark szerkezetileg két egységből áll, a területet harmadában a kialakult és megtartott sétány tagolja. Az északi kert az aktív pihenés számára biztosít teret. A déli park téralakításának központi eleme a dísztó, mely egyben a parkrész funkcionális kialakítását is meghatározza.

A parkban 59 db fát, 3.200 db cserjét, 9.200 db és 7.200 db díszfüvet ültettek el, jellemzően klímafákat, honos növényeket, melyek fenntartása a lehető legkisebb energiaráfordítással végezhető. A tóparton felállított köztéri szobor a helyi identitást szimbolizálja. A vízparti szolgáltatóépület előtti vendéglátó stégterasz a víz fölé nyúlik. Az épület tetőszerkezetéről gyűjtött csapadékvizét egy kiépített váparendszer vezeti a tóba, pótolva a párolgási veszteséget.

14. ábra: A Vízafogó park terve (forrás: objekt.hu)

4.5.1 Funkciók, fenntartás

A Vízafogón a rekreációs funkciókkal ellátott új ökopark illeszkedik a főváros Radó Dezső Tervének "okosváros" (smart city) koncepciójába. A tervezők a multifunkcionális parkot okos élménytérként is kezelték, a pihenőpadok között okospadok is helyet kaptak, melyeken feltölthetők a mobiltelefonok és a tabletek. A terület biztonságát is a legmodernebb digitális technológiai rendszer felügyeli. A zöldfelületek automata öntözéséhez a vizet több fúrt talajvízkút biztosítja. A közvilágítás klasszikus lámpatestekkel történik, az oszlopokra állítható kamerákat, WIFI-t, hangszórót is felszereltek. A lámpatestek szabályozható fényforrásainak fényereje kisebb forgalmú időszakokban csökkenthető. A szolgáltató pavilon mellett illemhely is elhelyezésre került a látogatók kényelmére és a hosszabb időtöltés biztosítására.

A parkban 31 kerékpártámaszt, 2 ivókutat, 24 pihenőpadot, 9

nyugágyat, 2 csocsó- és 2 pingpongasztalt is elhelyeztek.

15. ábra: A Vizafogó park látványterve (forrás: objekt.hu)

4.6 Bástya park

16. ábra: Gyilokjáró a Bástya parkban (forrás: epiteszforum.hu/Gulyás Attila)

Budapest V. kerületében a Veres Pálné és Bástya utca sarkán álló, addig parkolónak használt foghíjtelken a belvárosi önkormányzat megrendelésére sajátos, a horizontális síkból és a derékszögű koordinátarendszerekből egyaránt kilépő térszerkezettel épült meg a Bástya park.

A belváros új zöldfelülete a Mátyás király uralkodásának idején emelt pesti városfal tövében van, a város sűrű szövetében, viszonylag kis, 1.728 négyzetméteres alapterületen, ahol a korábbi 4,5 százalékos zöldfelületi arányt sikerült 53 százalékra emelni.

Az építető célja volt az egykori városfal régészeti bemutatása, valamint játszótér és sportpálya elhelyezése, a megpihenni vágyóknak padok valamint illemhely kihelyezése. Mindezt a szűkös területén vertikális térhasználattal sikerült megvalósítani.

4.6.1 Építéstörténet

A parkot a Teampannon Kft. tervezte, akik a tervezés során egy belső ötletgyűjtő meghívásos pályázatot is lefolytattak az Objekt Tájépítész Iroda és a CAN architects részvételével. A pályázat során nyilvánvalóvá vált, hogy a funkciók függőleges egymásra helyezésével intenzívebb területhasználat érhető el és megvalósíthatóvá válik az építetői tervprogram. A park kivitelezésének befejezése és átadása a

nagyközönségnek 2022 tavaszán megtörtént. A Bástya Park alkotói 2023-ban Budapesti Építészeti Nívódíjban részesültek.

- A terület építési övezeti besorolása: Vt-VI-városközpont területe, zöldfelületi rendszer részét képező városi tér
- Projektgazda: Budapest V. Kerületi Önkormányzat
- Projektköltség: 3.120 millió Ft, a beruházás állami támogatásból épült.

4.6.2 Térszerkezet, növényállomány

A park vertikális tagolásának gondolata a helyszín adottságaiból fakadt. A bemutatni kívánt városfal régészeti szintje az utcai járószint alatt van, ezért az interaktív bemutató és kiállítótér alkalmazkodva az adottságokhoz az utcaszinthez képest a -1. szintre került. A játszótér és a park a mesterséges terepplasztikával az utcaszinten épült. A játszótér felett, azt árnyékolva és az esőtől is védve, a +1. szinten van a sportpálya, magas kerítéssel határolva.

17. ábra: Pihenőtér a Bástya parkban (forrás: minimatine.hu)

21. századi építészeti megoldásokkal épült meg a városfal egykori gyilokjárója, amely egyben kilátóhelyként is funkcionál. A városfalra az idők folyamán rátelepült a szomszédos ház tűzfala. A fal komorságát oldva, tűzfalra szerelt acél támrendszer segítségével, vertikálisan újabb 600 négyzetméter zöldfelület jön létre. A szűk térben, magas épületek között elhelyezkedő park valamely területe mindig árnyékban van, ezért a park klímája kedvezőbb, mint a sűrűn beépített belvárosi utcáké. A tervezés során a klimatikus szempontok érvényesültek a lég- és vízáteresztő burkolati szerkezetek kialakításával, a felszínivizek zöldfelületekre való

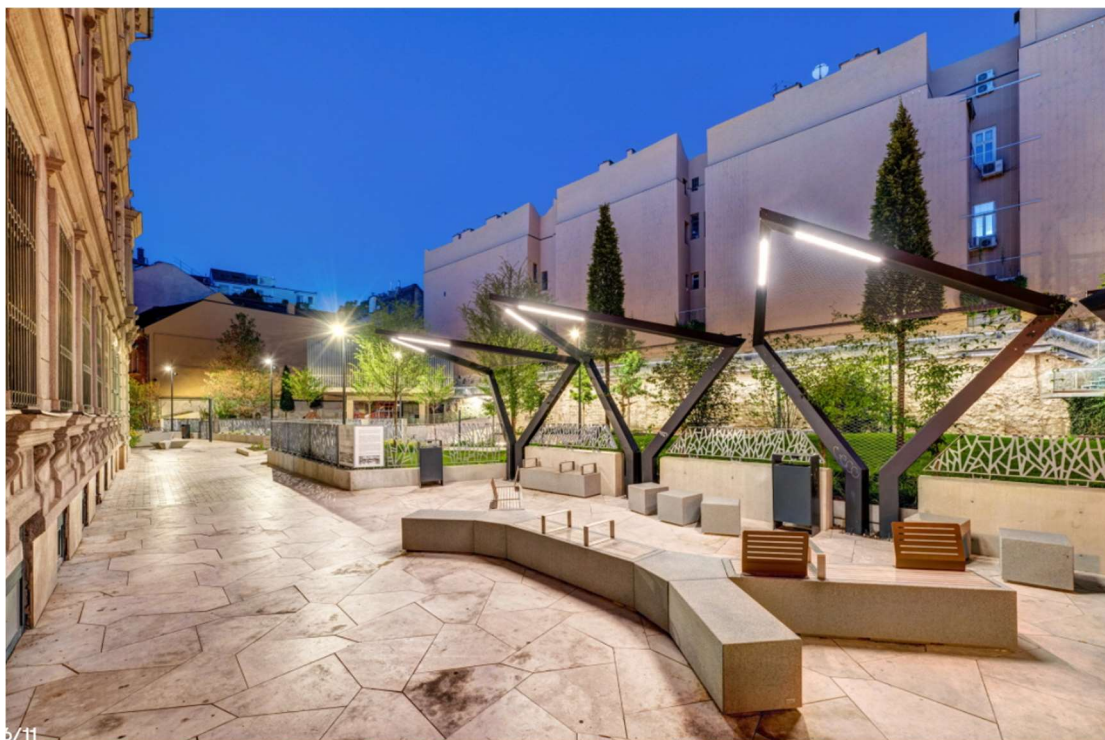
vezetésével, az esőkert építésével, a döntően honos növények alkalmazásával és a fenntartás gondos megtervezésével. A park öntözése a helyben gyűjtött esővízből és fúrt kútból történik. A zöldfelületeken 23 fát telepítettek, közülük 3 idős fa jelentős lombkoronával rendelkezett már a telepítés idején is. A pihenők körül több száz cserje ültetésével az ücsörgő terek intimitása biztosítottá vált.

4.6.3 Funkciók, fenntartás

A parkban játszótér és tanösvény várja a kicsiket, sportpálya a nagyobbakat. A legkülönbözőbb korosztályok számára nyújt érdekes és maradandó élményt a gyilkjáróról feltáruló budai látkép, a vízjáték és a várostörténeti galéria a régészeti térben. A park inkább építészeti attrakció, mint kiemelkedő tájépítészeti alkotás, ugyanakkor vitathatatlan érdeme a minden részletében megmutakozó ökológikus gondolkodás. A park kezelője és fenntartója a kerületi önkormányzat.

18. ábra: Várfal a Bástya parkban (forrás: budapestlegenda.hu)

19. ábra: Bemutató tér a Bástya parkban (forrás: budapestlegenda.hu)

4.7 Stadionpark

20. ábra: Stadionpark (forrás: epiteszforum.hu)

Az Atlétikai Stadion - hivatalos nevén a Nemzeti Atlétikai Központ - 2023-ban készült el a Csepel-sziget északi csúcsával szemközt, az egykori Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézetet, közismert nevén VITUKI helyén, a rozsaövezetben.

Budapest IX. kerületében a stadion építéséhez kapcsolódóan 16 hektárnyi területet kellett rendezni, a leromlott iparterületet, a VITUKI toronyházának és strandjának helyét. A stadion a 2023. évi nyári Atlétikai Világbajnokság lebonyolítása készült. A világtérkép befejeződése után a stadion és a park megnyílt a nagyközönség előtt. Az aréna harmadik emeletének magasságában körbefutó karéjban a *streetworkout* gépekkel felszerelt tornasziget és a 650 méteres futókör egész nap belépő nélkül használható.

4.7.1 Építéstörténet

A stadion építész Dr. Ferencz Marcel Habil. DLA, és a Napur Architect Kft., a park tájépítész tervezői az S-Tér Kft. munkatársai voltak. A stadion és környezetének tervezése már 2018-ban elkezdődött. A tervezés kiterjedt a stadion mellett elhaladó Csepeli HÉV mindkét oldalára, a stadion és a sínek közötti terület mellett, a HÉV és a Kvassay hídra vezető közút közötti burkolatokra és zöldfelületekre is. A Stadionpark területe 10 hektár és a sínek és a nagy Dunaág partja között terül el. A bajnokság idején az épület és a park más arcát mutatta, mint most látható. A 15.000 férőhelyes stadion a világbajnokság idején 35.000 ember befogadására, ideiglenes lelátóktól volt zsúfolt, a parkot pedig az épület körüli mobil építmények takarták. A bontások után felszabadult a stadion felső szintje nagykaréja és feltárult a park szerkezete.

- A terület építési övezeti besorolása: Zkp/Kk-2-közpark
- Projektgazda: Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat
- Projektköltség: 246 milliárd forint a teljes barnamezős projekt költsége, állami támogatással épült

21. ábra: Stadionpark (forrás: epiteszforum.hu)

22. ábra: Plázs a Stadionparkban (forrás: epiteszforum.hu)

4.7.2 Térszerkezet, növényállomány

A park és a stadion megközelítése a város felől gyalogosan a Petőfi hídtól induló, a Duna-part közelében a HÉV-sínek és a Nemzeti Színház, Művészetek Palotája mellett húzódó parti sétányon lehetséges. A gyalogjáró, az aréna közelében a HÉV-vonal alatti alagúton átbújik. Az épület környezetében a nagy zöldfelületeket széles, kiteresedő burkolatok tagolják. A tervezők törekedtek az embertömegek egyidejű mozgását biztosító burkoltszervezetek megosztására látványban, különböző burkolóanyagok alkalmazásával és valóban is, zöldszigetek kialakításával. A stadiontól távolodva ligetes zöldfelület-rendezés történt. A Stadionpark északi nyúlványterülete a Rákóczi hídig nyúlik, ahol a part alacsonyabb szakaszán, a legnagyobb árvizek szintje alatt épült a homokos plázs, finombeton napozóágyakkal. A területet támfalak rendszere tagolja és támasztja. A terület déli irányban egészen a Dunáról lehajló Soroksári/Ráckevei-Dunáig tart, ahol a park inkább csak keskeny zöldsáv az épület körül. A folyóág túloldalán a Csepel-sziget északi csúcsa látható.

A park növényállománya jellemzően kétszintes, ligetes telepített honos fák és gyepek. Az épületközelben a burkolati vonalak rendszerét és osztását követő növényágásokat cserjék, évelők, díszfüvek gazdagítják.

23. ábra: Stadionpark látványterve (forrás:s-ter.hu)

4.7.3 Funkciók a parkban

A park mellett, a HÉV vonalában fut az Eurovelo 6 nemzetközi kerékpárút, melyen Budapest dél felől közelíthető meg kerékpárral. A Stadionpark biztonsági okokból kerékpárral nem járható, a park bevezető sétányai mellett elhelyezett tárolókban a kerékpárok elhelyezhetők. A stadionban és parkjában minden a sportról szól, az épület felső karéján, 6 m magasságban a Panoráma sportparkban, háttérben a dunai panorámával 4 sávos futópályát talál a látogató. Több helyen szabadterei fitneszparkot és játszótéri elemeket helyeztek el szigetszerűen. A szigetek között planténerbe ültetett fák vannak. A park területén a Csepeli HÉV vonala közelében kialakított nagykiterjedésű, számtalan elemet felsorakoztató játszótéren is elsősorban ügyességi, mozgás-játszóelemek kaptak helyet. A kisgyermekes családok számára kialakított parkrész elkülönül a nagyok játszótérétől. A Stadionpark kerítéssel védett játszótere 2.300 négyzetméter alapterületű, sokféle élményelemet kínál a gyermekek számára, van 9,5 méter magas mászópiramis, óriáscsúszda, hinták, köteles játékok, mászódomb és mászóvár, trambulin. Egy több korosztály számára is használható mászófal is elhelyezésre került. A játszótér mellett akadálymentes mosdó is van. A stadion északi kapujánál, az extrém sportok kedvelői számára előregyártott elemekből, világkupák megrendezésére is alkalmas skatepark épült. Található továbbá tanösvény erőnléti eszközökkel, valamint hajókikötők is épültek a Dunán.

24. ábra: Stadionpark - játszótér (forrás: epiteszforum.hu)

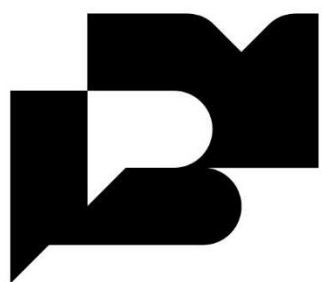

23. ábra: Duna parti sétány a Stadionparkban (forrás: epiteszforum.hu)

8 Felhasznált irodalom

- Budapest Főváros Önkormányzata (2021). Budapest környezeti állapotértékelése 2019–2020: Zöldfelület-gazdálkodás. Kivonat: Budapesten átlagosan 6 m² közpark jut egy lakosra, míg az erdőterület 25 m²/fő .
- Budapest Főváros Önkormányzata (2023). Radó Dezső Terv - Hosszútávú Zöldinfrastruktúra Koncepció és Akcióterv. Elvek és célok: egészséges, klímatudatos, biodiverz és kooperatív zöldinfrastruktúra-fejlesztés .

- Budapest.hu (2023). Budapest egyre zöldebb - Zöldfejlesztések stratégiai céljai. Hivatkozva a 2030-ig tartó parkfejlesztési célokra: a közparkterület 6-ról 7 m²/főre növelése .
- Enyedi, Zs. (2021). Zöldfelületek változása Budapesten az elmúlt évtizedekben. Diszkertészek.hu. Megállapítás: Budapest területének ~65%-a zöldfedésű, de a valódi közpark arány csak ~2%
- Infostart (2021. augusztus 31.). Így változtak Budapest zöldfelületei az elmúlt három évtizedben - térképek. Kiemelés: a városi hőszigetelés 3-7°C plusz terhelést okoz Pest sűrű beépítésű részein nyaranta, a zöldfelület-intenzitás átlaga ~52%
- Radó Dezső: Parkok és erdők - a mi Budapestünk. Városháza Kiadó, Budapest, 1913.
- Budapest Főváros Településképi Arculati Kézikönyv (2018). Fejezet a közparkokról: a fejezet nem tárgyalja a közkerteket ennek ellenére kulcsdokumentum a város zöldfelületi arculatának vizsgálatához.
- Építészfórum (2015.10.19). Szabó Eszter Ágnes: Itt mindenki kirándulhat: a Szilas-patak környékének megújulása
- Én Budapestem (2022.10.03) Bartha Dorottya: Állatsimogatótól a horgász vízállásokig - elkészült a szabadidőpark a Naplás-tó mellett
- PestBuda (2021.05.09) Palotás Dávid: A Naplás-tó hű a nevéhez - Egy hely, ahol jó megpihenni
- Welovebudapest (2023.05.30) Wagner Gábor: Megnyitották a XIII. kerületi Thurzó parkot, melynek 80%-át növények borítják
- Objekt Tájépítész Iroda Kft. honlapja
- Építészfórum (2022. 03. 08.) Átadták a XIII. kerületi Vizafogó parkot
- PestBuda (2022.03.24.) Átadták a Bástya parkot a belvárosban
- Építészfórum (2022.03.) Hulesch Máté: A Bástya park: „egy mini megastruktúra”
- Építészfórum (2024. 12.09.) Gulyás Attila: A budapesti atlétikai stadion közparkjának első napjai
- Nemzeti Atlétikai Központ honlapja

BP Műhely